گفت‌وگوی «جوان» با امیر سرتیپ خلبان حمید واحدی، جانشین فرمانده نیروی هوایی ارتش

بیعت همافران با امام روند پیروزی انقلاب را سرعت بخشید

رکوردهای جهانی بسیاری توسط خلبانان نیروی هوایی در طول دفاع مقدس شکسته شد

■ صغری خیل‌فرهنگ

روزهایی که منجر به پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران شد، پر از اتفاقاتی است که برخی از آنها روند این پیروزی را سرعت بخشید و باعث شد تا انقلاب با همه موانعی که پیش رو داشت، به پیروزی برسد. در این میان ۱۹ بهمن ماه که به نام مردان بلند آشیان نیروی هوایی ارتش نامگذاری شده است، یکی از اثرگذارترین اتفاقاتی بود که با حضور کارکنان انقلابی نیروی هوایی در مدرسه علوی و بیعت جاودانه با معمار کبیر انقلاب، کمر رژیم طاغوت را شکست و سرعت پیروزی انقلاب را شتاب بیشتری داد. نیروی هوایی پس از پیروزی انقلاب نیز در بیش از چهار دهه حضور پرصلابت خود به ویژه در دوران پرشکوه دفاع مقدس موفقیت‌های بسیاری کسب کرد. نام نیروی هوایی با مردان بلندآوازه‌ای همچون شهید فکوری، ستاری، بابایی، دوران، یاسینی، اردستانی و دهها بلندپرواز دیگر در قله‌های اقتدار ایران عزیزمان به زیبایی می‌درخشد. به مناسبت ۱۹ بهمن ماه روز نیروی هوایی و بیعت تاریخی همافران با حضرت امام، گفت‌وگوی ما با امیر سرتیپ خلبان حمید واحدی، جانشین فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران را پیش رو دارید.

■■■

ماجرای بیعت همافران با حضرت امام از وقایع مشهور انقلاب است. اما شاید کمتر کسی بداند که نیروی هوایی قبل از این واقعه نیز افسران و نیروهای انقلابی بسیاری داشت.

بله، در دوران مبارزات انقلابی، سران نظامی رژیم پهلوی نگران پیوستن کارکنان ارتش به ویژه نیروی هوایی به صف انقلابیون بودند. به گونه‌ای که در جلسات تأمین امنیت کشور در تاریخ‌های ۵۷/۸/۲۴ و ۱۳۵۷/۸/۳۰ شمسی که به دستور شخص شاه و با شرکت فرماندهان ارشد نظامی برگزار شد، سرلشکر موسوی، رئیس پلیس تهران چنین گزارش داده بود: «ما در بین مخالفانی که دستگیر می‌کنیم درجه‌داران و سربازان نیروی هوایی هم می‌بینیم. همچنین مشاهده می‌شود که برخی کارکنان از جمله امرای بازنشسته نیز در مساجد حضور دارند که در مقابل تبلیغات سوء واکنش نشان نمی‌دهند، ما گرفتار یک جنگ روانی واقعی شده‌ایم.» اقشار مختلف نیروی هوایی ارتش با حضور چشمگیر در تظاهرات خیابانی به همراه ملت مسلمان و انقلابی کشورمان علیه رژیم ستمشاهی شعار می‌دادند و در تکثیر و پخش اعلامیه‌های حضرت امام(ره) در پایگاه‌ها و مراکز نظامی کشور و در تماس با کارکنان انقلابی مخفیانه فعالیت می‌کردند. به نحوی که با فرار شاه از ایران برای امریکایی‌ها مشخص شد گروهی از افسران ارشد با انقلابیون در تماس هستند و افسران رده‌های پایین‌تر و همافران نیز به صف انقلابیون پیوسته‌اند. خروش پایگاه هوایی بندرعباس، تظاهرات ۵هزار نفری پایگاه هوایی بوشهر، تظاهرات پایگاه هشتم شکاری اصفهان، اعلام همبستگی منتخبان پایگاه‌های هوایی با علمای عظام در تهران از آن جمله است.

نوزدهم بهمن ماه در تاریخ کشورمان به اسم نیروی هوایی نامگذاری شده است، دلیل این نامگذاری چیست؟

با ورود حضرت امام(ره) به میهن عزیز اسلامی در ۱۲ بهمن ۱۳۵۷، استقبال با شکوهی از ایشان به عمل آمد. امنیت فرودگاه مهرآباد و شخص امام(ره) بر عهده عوامل تأمین حفاظتی دژبان نیروی هوایی گذاشته شد. همان روز تشریف‌فرمایی ایشان، به محض اینکه امام(ره) در آستانه در هواپیما ظاهر می‌شود، سرتیپ حسین فرجی‌فر، ریاست وقت تأمین حفاظت نیروی هوایی که در مراسم استقبال امام (ره) حضور یافته بود، برای اولین بار با نام فرماندهی کل قوا با افراد تحت امرش که برای تأمین امنیت و حفظ نظم در پای پلکان هواپیما استقرار یافته بودند، به ایشان سلام نظامی می‌دهند. بلافاصله تمامی عوامل نیروی انتظامی دژبان نیروی هوایی به نشانه ادای احترام لحظه‌ای به حالت خبردار می‌ایستند. امام(ره) با سر به ابراز احساسات کارکنان نیروی هوایی پاسخ می‌گویند. چند روز بعد هم شاهد بیعت تاریخی گروهی از کارکنان نیروی هوایی با مرجع و رهبر عالیقدر حضرت امام (ره) در یوم‌الله نوزدهم بهمن در مدرسه رفاه خیابان ایران بودیم. این واقعه تیر خلاص را به رژیم وابسته و طاغوت زمان زد. به همین مناسبت نوزدهم بهمن ماه را به عنوان روز نیروی هوایی نامگذاری کرده‌اند. سپس خیزش مسلحانه مرکز آموزش‌های هوایی بر اثر حمله مستقیم گارد شاهنشاهی و به شهادت رسیدن جمعی از کارکنان نیروی هوایی از جمله وقایع اثرگذاری دیگری بود که ضمن تسریع در پیروزی انقلاب، موجب در هم شکستن حکومت نظامی و پیوستن کامل ارتش به مردم و سرانجام پیروزی انقلاب اسلامی شد.

پس از پیروزی انقلاب، سال‌های ۵۷ تا ۵۹ بستر حوادث گوناگونی در کشور بود. با توجه به اینکه رژیم بعث عراق از شش ماه قبل از جنگ تحرکاتی را در مرزهای ایران انجام می‌داد و در این میان قریب به ۲۰نفر از خلبان به شهادت رسیدند، نقش نیروی هوایی در این جریان و در مقابله با گروهک‌های منافقین و غائله‌های پاوه و کردستان چه بود؟

از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی با طرح‌ریزی استکبار و افراد فریب‌خورده داخلی و همچنین حمایت‌های رژیم بعث عراق، آتش مناقشه در مرزهای غربی کشور به ویژه خطه کردستان برافروخته شد. اکنون لازم بود تا نیروی هوایی به عنوان یک نیروی انقلابی و معتمد نظام وارد عمل شود و به دفع این غائله بپردازد. در این شرایط انتظار عمومی به ویژه فرماندهان نیروی زمینی ارتش نیز این بود که جنگنده‌های نهاجا به پشتیبانی آنان بشتابند. علاوه بر سامانه ترابری نهاجا، سامانه عملیاتی نیروی هوایی نیز با اعزام افسران ناظر مقدم به منطقه حضوری مؤثر و شبانه‌روزی در مانور عملیاتی شکستن دیوار صوتی پروازهای عبوری روی نقاط مورد تهدید و مشکوک و شناسایی و سرکوب ضدانقلاب داشت.

در شرایطی که ناامنی در شهرهای بانه، پاوه، سنندج، قصرشیرین و دیگر شهرهای استان کردستان از سوی دشمن شدت می‌گرفت، پرواز هواپیماهای «اف۵» و «اف۴» از دو پایگاه تبریز و همدان بر فراز مواضع ضدانقلاب نقشه‌های دشمن را خنثی کرد. هنگام جابه‌جایی ستون‌های ارتش جهت برقراری امنیت و حفظ پادگان‌های نظامی، ضدانقلاب از یک سو با آشنایی به کمین‌گاه‌ها و رزم نامنظم شبانه و از سوی دیگر با آگاهی از محدودیت‌های پشتیبانی هوایی توسط هوانیروز در شب مبادرت به شبیخون به یگان‌های نظامی می‌کرد. در اینجا بود که فانتوم‌های نهاجا با پروازهای متعدد، پشتیبانی نزدیک هوایی به ویژه در رزم‌های شبانه و شرایط نامساعد جوی، پرتاب منور و در صورت لزوم حمله و تک مسلحانه نمایشی از قدرت هوایی را در خنثی کردن توطئه‌های ضدانقلاب ایفا کردند. باریزی روی نقاط صعب‌العبور و پادگان‌های تحت محاصره همچون بانه، از دیگر اقدامات متهورانه سامانه تبریزی نیرو بود.

از نگاه آمار نیروی هوایی در پشتیبانی از نیروهای خودی تعداد ۸۰۶ پرانه پرواز عملیاتی را بر فراز استان مذکور به اجرا درآورد. هواپیماها با راکت‌های ۲/۷۵ اینچی و بمب‌های ۷۵۰ پوندی و خوشه‌ای ام ۱۱۷، ۵۰۰ پوندی ام کا ۸۲، استفاده از گلوله‌های ۲۰م.م و پروازهای شبانه، مواضع ضدانقلاب را هدف قرار می‌داد و ضمن پشتیبانی از نیروهای سطحی، از فعالیت تهاجمی دشمن جلوگیری می‌کرد. علاوه بر پایگاه‌های شکاری تبریز و همدان، پایگاه‌های دیگری نظیر ترابری شیراز و مهرآباد نیز در این عملیات مشترک حضور داشتند.

شروع رسمی جنگ با حماسه خلبانان نیروی هوایی آغاز شد. برخی کارشناسان معتقدند که بار سال اول جنگ بر دوش نیروی هوایی بود، چه عملیات‌هایی توسط نیروی هوایی انجام شد و دستاوردهای آن چه بود؟

با آغاز جنگ تحمیلی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در سراسر جبهه‌های زمینی، دریایی و هوایی، نبردهای هوایی را در میادین زمین به هوا، هوا به سطح، هوا به هوا و هوا به دریا اداره کرد تا زمان لازم و کافی برای حضور سایر نیروهای رزمنده در میدان فراهم شود. در شش ماه آغازین جنگ و قبل از انجام عملیات مشترک «ثامن‌الائمه» و عملیات مشترک مرکب «طریق‌القدس» و «فتح‌المبین» و «بیت‌المقدس» نیروی هوایی بیش از ۱۱میلیون پوند مهمات جنگی هوایی روی اهداف دشمن ریخت و علاوه بر متوقف کردن دشمن در سرزمین‌های اشغالی و به دست آوردن زمان برای حضور کامل نیروهای زمینی ارتش و سایر نیروها در جبهه‌ها، بر اقتصاد جنگ عراق آنچنان ضرباتی وارد کرد که پیامدهای آن مسائل سیاسی، نظامی بسیار پیچیده‌ای برای ارتش عراق ایجاد کرد. بخش پدافند هوایی این نیرو هم توانست مسئولیت دفاع هوایی راهبردی کشور را بر عهده بگیرد و با وجود عدم‌تطبیق تسلیحاتی با حملات هوایی راهبردی دشمن از مراکز فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی کشور دفاع و قریب به ۶۰ نفر از خلبانان دشمن را اسیر کند و ۵۶ نفر از آنان را به هلاکت برساند.

خلاصه برخی از اقدامات نیروی هوایی در دوران دفاع مقدس به شرح ذیل است:

محمود رحیمی | مهر

انجام مأموریت‌های متنوع شناسایی، گشت‌زنی و آماده‌باش و بمباران محدود هوایی در مناطق مختلف مرزی (در هفته‌های منتهی به شهریور ماه ۱۳۵۹) و شهادت نخستین خلبان نهاجا در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۴ (منطقه شلمچه) و اسارت و جاویدالاثر شدن اولین خلبانان این نیرو در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷ (مناطق مهران و فکه)، طرح‌ریزی و اجرای نخستین عملیات تلافی‌جویانه موسوم به اولین پاسخ در ۱۳۵۹/۶/۳۱ و پس از آن عملیات کمان-۹۹ (۱۴۰ فروندی) در ۱۳۵۹/۷/۱، عملیات پشتیبانی نزدیک هوایی از نیروهای سطحی در زمین و دریا و در ابعادی گسترده‌تر یورش مستمر به ادوات زرهی نیروی زمینی دشمن (معروف به جنگ با تانک‌ها)، عملیات جداسازی منطقه نبرد و بمباران خطوط مواصلاتی، پل‌ها، مراکز دپو و نیروهای احتیاط دشمن مستقر در پادگان‌های زمینی در داخل خاک عراق و حتی مناطق عملیاتی و خطوط مقدم جبهه، طرح‌ریزی و اجرای عملیات مستقل هوایی در عمق خاک عراق تا مرزهای غربی آن کشور تا جایی که از نظر آگاهان نظامی غیرقابل تصور بود، همچون حمله‌ای به مجموعه پایگاه الولید (اچ.۳) در تاریخ ۱۳۶۰/۱/۱۵ که ظاهراً دور از دسترس و برد جنگنده بمب‌افکن‌های نهاجا فرض می‌شد، انجام مأموریت‌های سیاسی-نظامی نظیر حمله به پالایشگاه «الدوره» در نزدیکی محل اجلاس سران غیرمتعهد در بغداد به تاریخ ۳۰ تیرماه سال ۱۳۶۱ به منظور ناامن کردن فضای عراق و نیز پخش اعلامیه بر فراز شهرهای مهم عراق در قالب جنگ نرم و عملیات روانی و همچنین انجام عملیات مقابله به مثل در پاسخ به حمله ناجوانمردانه بعثی‌ها به مردم بی‌دفاع شهرهای ایران، ایجاد شبکه پدافند هوایی و دفاع از مناطق و تأسیسات حیاتی از جمله: جزایر خارک، سیری، لاوان، پالایشگاه‌های نفت و پتروشیمی، تلمبه‌خانه‌ها، سکوهای نفتی در خلیج‌فارس، نیروگاه‌های برق، مجتمع‌های صنعتی، مراکز سیاسی کشور نظیر جماران و...، تأمین امنیت ناوگان کشتی‌های تجاری و نفتکش‌ها در آبراه حیاتی تنگه‌هرمز و خلیج فارس با استفاده از گشت‌های رزمی هوایی- دریایی و اسکورت و استمرار صدور نفت و واردات کالاهای اساسی و صنعتی مورد نیاز کشور.

با خروج مستشاران و شروع جنگ چنین متصور می‌شد که نیروی هوایی ارتش خیلی دوام نیاورد. از طرفی اولین جهاد خودکفایی در کشور از نیروی هوایی آغاز شد، جایگاه نیروی هوایی در عرصه خودکفایی چیست؟

با پیروزی انقلاب اسلامی و با قطع رابطه و وابستگی به استکبار جهانی، وضعیتی حاکم شد که ذخیره تعدادی از قطعات مصرفی مورد نیاز در انبارها رو به اتمام بود و از طریق بازار هم قابل تأمین نبودند، لذا نهاجا در مورخ ۱۳۵۸/۱۰/۲۳ در یک حرکت هوشمندانه اقدام به تأسیس سازمان جهاد خودکفایی کرد که رسالت آن تأمین نیازمندی‌های دفاعی و صنعتی تجهیزات نهاجا از طریق طراحی و ساخت قطعات بود که خوشبختانه با تلاش بی‌وقفه مجاهدان این عرصه به موفقیت‌های چشمگیری در زمینه تعمیر، بهینه‌سازی و ساخت انواع بمب‌ها، موشک‌ها، راکت‌ها، تجهیزات ارتباطی و پشتیبانی و سایر موارد مشابه دست یافتیم.

هواگردهای مورد استفاده در نیروی هوایی متشکل از سیستم‌های بسیار پیچیده الکترونیکی، مکانیکی، الکتریکی، هیدرولیکی و نیومتیکی است که به روز نگه داشتن این سیستم‌ها نیازمند در اختیار داشتن نیروی انسانی متخصص و توانمند و همچنین صرف ساعت‌ها کار فنی و آموزشی مشتمل بر بازدید، بازرسی و آماده‌سازی سرویس و تعمیرات، جابه‌جایی و تأمین و تعویض قطعات است. با عنایت به گسترش نهاجا در اقصی نقاط گستره پهناور جمهوری اسلامی ایران پشتیبانی و به روز نگاه داشتن این سامانه عظیم توان بالایی از آماد و پشتیبانی را طلب می‌کند. در این راستا آماد و پشتیبانی هوایی نهاجا با ایجاد سامانه‌ای پویا و کارآمد و به منظور منبع‌یابی و انتخاب اصلح‌ترین منبع ساخت از میان مراکز فنی داخلی، مراکز دانش‌بنیان و دانشگاهی نسبت به تهیه، تأمین، واگذاری، تعمیر و تعویض نیازمندی‌های فنی طی ۴۰ سال گذشته موفق شدند تا با تغییر رویکردها و دادن مجوزهای لازم، بسیاری از این قطعات را توسط متخصصان متعهد، دلسوز و کاردان در شعبات مربوط یا در مجتمع‌های تخصصی نیرو و همچنین در شبکه‌های جهاد خودکفایی نیروی هوایی تعمیر، بازسازی و آماده بهره‌برداری کند. به خاطر همین تلاش‌هاست که فرماندهی معظم کل قوا خطاب به کارکنان ارتش می‌فرمایند: «اولین جایی که جهاد قطعه‌سازی در ارتش راه افتاد که شروع کنند به ساخت‌وساز، نیروی هوایی بود.»

نیروی هوایی در طول دفاع مقدس چه آمارهایی از خودش به جای گذاشته است؟

بیشترین مدت پرواز شکاری در عملیات‌های جنگی دنیا در یک برخاست و نشست هواپیما مربوط به هواپیمای اف ۱۴ ایران با پنج بار سوختگیری هوایی و به مدت ۱۴ ساعت پوشش هوایی توسط سروان خلبان یدالله خلیلی و سروان خلبان محمد مسبوق به منظور حفظ توان صادرات نفت و اسکورت نفتکش‌ها در خلیج‌فارس در سال ۱۳۶۴ صورت پذیرفته است. در طول دفاع مقدس بیش از ۵۰ میلیون کیلوگرم بار و مهمات توسط هواپیماهای ترابری نیروی هوایی برای پشتیبانی از رزمندگان اسلام حمل و جابه‌جا شده است.

بیشترین مسافت طی شده برای بمباران تانک‌های نظامی دشمن بعثی مربوط به بمباران پایگاه‌های هوایی سه‌گانه الولید در نزدیکی مرز اردن با چهار بار سوختگیری هوایی (دو بار بر فراز دشمن در ارتفاع پست) حدود ۴هزار کیلومتر (رفت و برگشت بوده است.) در طول دوران دفاع مقدس رکورد پروازهای پشتیبانی (سوخت‌رسانی هوایی، حمل مجروحان، رزمندگان و تجهیزات) مربوط به سال ۱۳۶۱ با بیش از ۱۶هزار و ۴۵۶ پرانه (سورتی) پرواز بوده است. فرزندان ملت در نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در شش ماهه نخست دفاع مقدس با انجام هزار و ۳۶۴ عملیات هوایی پرواز برون‌مرزی همه مراکز نظامی، تأسیسات زیربنایی و اقتصادی دشمن بعثی را آماج حملات هوایی خود قرار دادند.

نیروی هوایی ایران برای توقف ماشین جنگی صدام در خاک وطن در سه ماهه اول جنگ تعداد ۱۰۵ فروند هواپیمای خود را از دست داده و تعداد ۸۷ شهید خلبان تقدیم ایران اسلامی کرده است. اولین هواپیمای پیشرفته روسی که با مسلسل سرنگون شد، هواپیمای میگ-۲۵ بود که بر فراز آسمان ارومیه توسط هواپیمای اف ۵ به خلبانی محمدرضا زارع‌نژاد (لیدر) و خلبان همراه مجید شعبانی شکار شد. اولین عملیات استشهادی هوایی ایران در تاریخ ۳۰ تیرماه سال ۱۳۶۱ توسط شهید خلبان عباس

دوران صورت گرفت. در حالی که می‌توانست هواپیما را ترک کند اما آگاهانه شهادت را انتخاب کرد و تا آخرین لحظه هواپیما را برای وحشت بیشتر دشمن بر فراز بغداد به پرواز درآورد. اولین هواپیمایی که در دنیا بر اثر موشک فونیکس از فاصله ۲۰مایلی (۳۸ کیلومتری) منهدم شد، به وسیله هواپیمای اف ۱۴ متعلق به نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران توسط سرگرد خلبان محمدرضا عطایی و کابین عقب سروان خلبان بهروز پاشاپور در عملیات بازی‌دراز مورخ ۱۳۵۹/۶/۱۹ بود.

پلی که توسط دشمن متجاوز روی اروندرود ساخته شده بود و از آن برای پشتیبانی لشکر ۱۱ ارتش عراق در خرمشهر استفاده می‌شد، در تاریخ ۱۳۶۱/۲/۱۷ توسط خلبانان جنگنده بمب‌افکن نهاجا (محمود اسکندری و علی‌اکبر زمانی) هدف قرار گرفت و منهدم شد و در نتیجه دهها هزار نفر در عملیات بیت‌المقدس به دلیل مدور شدن راه ارتباطی برگشت، به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند.

در طول جنگ تحمیلی ۳هزار و ۲۰۴ تیر انواع بمب، ۳۶هزار و ۵۷۳ بمب خوشه‌ای (بمب لت)، ۱۷۲ تیر موشک و صدها عدد راکت جنگی توسط کارکنان تخریب و خنثی‌سازی لجستیکی نهاجا خنثی و بیش از ۱۰ شهید عالی‌مقام تقدیم ایران اسلامی شده است. هواپیمای جنگنده بمب‌افکن نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در شش ماه نخست دفاع مقدس با انجام هزار و ۳۹۳ عملیات هوایی، نیروهای زمینی و هوایی دشمن را مورد آماج حملات هوایی خود قرار دادند...

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۶۱۴۲

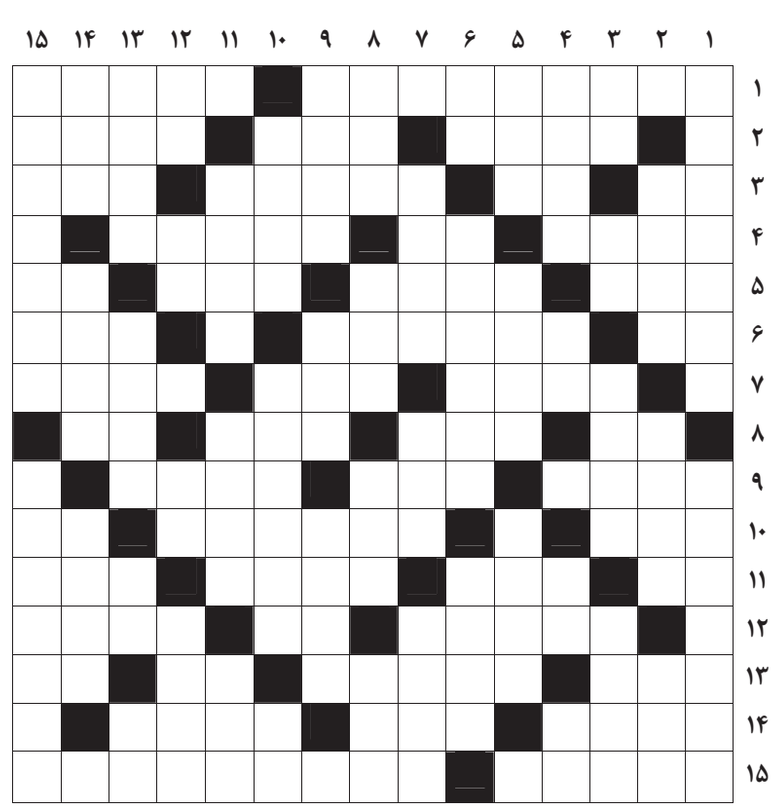

از راست به چپ

■۱- نهادی که مسئولیت کنترل سیستم پولی کشور را عهده دار است- چرخ چاه■ ۲-دیوار قلعه - درختی خاردار شبیه درخت ترنج - زمین شوره‌زار■ ۳- پادشاه بزرگ - دوستی - کندن پوست گوسفند - راه روشن و آشکار ■ ۴-از همسران حضرت ابراهیم - ضمیر اشاره - ملات سفال سازی■ ۵-راهنما - پول قزاقستان - حرف نگفتنی - روحانی زرتشتی■ ۶- سرسلسله اعداد - سیستم خنک کننده موتور اتومبیل - درخت صابون■ ۷-آسمان آبستن باران - کارگردان لورنس عربستان - پارچه خشن و یا ضخیم■ ۸-عمو - چوب عربی - رستنی نهانزا - سرکه■ ۹-مراسم - سگ بیمار - پول واحد اروپایی■ ۱۰-ساز تیره - مبلغی که با چانه زدن کم نمی‌شود - دایره ■۱۱-کنار و پهلو - دستگاهی در موسیقی - شهر انار - بازنده شطرنج■ ۱۲-نوعی کباب سیخی از گوشت چرخ نشده - رود فرانسوی -حرارت■ ۱۳-خانه سنگ‌پشت - کالایی که بسته بندی اولیه آن باز نشده باشد - مخلوط آب و خاک - چوب خوشبو■ ۱۴-سرشماری - نظرات انتخاباتی - پول عمان■ ۱۵-اضافه کردن پول به حساب - نوعی غذای پرطرفدار

از بالا به پایین

■ ۱-پول یا مالی که از کسی بی‌جهت و به ناحق بگیرند - دستگاه ویژه استریل کردن وسایل جراحی■ ۲-صاحب - جوانمرد - ولیکن■ ۳-مغرور - رفوزه - فرمانده - نخجیر■ ۴-آهنگر شاهنامه - ترشی انار - ریه - برکت و فزونی برنج■ ۵-همسر زن - نام پدر حضرت ابراهیم - زانوی در■ ۶-راه میان بر - فکر و خرد - پسر مازنی■ ۷-مسجد معروف داراب شیراز - پولدار - مار عینکی■ ۸- سفید موی شاهنامه- سرسرا - سینمای فاجعه آفرین آبادان - مردم قرآنی ■ ۹-خالی جابه‌جا شده - گمراهی - چاقوی آشپزخانه■ ۱۰-صورت گازی ماده- پلیمر مصنوعی برای بسته بندی - علامت مفعول■ ۱۱-آحاد - شاهد - یک دور بازی والیبال■ ۱۲-شبکه و سایت - درخت انگور - پایتخت ایتالیا - محصول قمصر کاشان■ ۱۳-شهری در فرانسه - هواپیمای جنگی روس - تلخ - نوعی حلوا■ ۱۴-جمله قرآنی - گردن آویز قهرمان - پوشاک زنانه■ ۱۵-اثر تاریخی شهر ری - آموختنی طالب فیض

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

		۳		۵				
۱		۲		۶				
						۲	۸	۷
	۳		۵					۹
	۸						۵	
	۶		۴		۹			
							۲	
۶				۸		۱	۴	
۵				۱	۶			

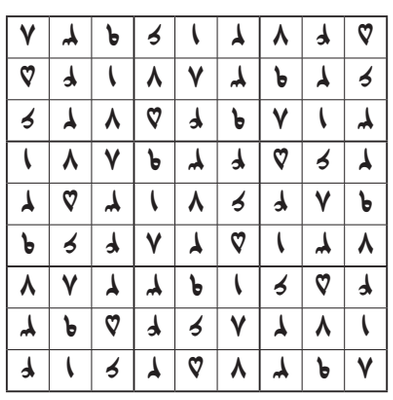

جدول کلمات متقاطع
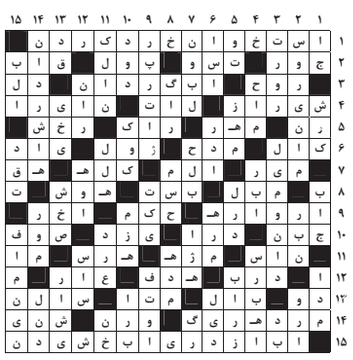
پاسخ جدول شماره ۶۱۴۱